ANUL XL.—Nr. 238

6 Pagini Exemplarul { IN TARA 1 LEU / IN STREINATATE 2 LEI

6 Pagini

Vineri 20 Octombrie 1922

UNIVERSUL

CELE DIN URMĂ STIRI DIN LUMEA ÎNTREAGĂ TELEGRAFICE ŞI·TELEFONICE

ABONAMENTE LA „UNIVERSUL" In ţară: Lei 75 3 luni, 150 6 luni, 300 12 luni; Streinătate: 150, 300, 600

FONDATOR: LUIGI CAZZAVILLAN

DIRECTOR: STELIAN POPESCU

Redacţia şi Administraţia: Bucureşti, str. Brezoianu 11

TELEFON: DIRECŢIA 13/72 SECRETARIATUL 56/43 REDACŢIA 2/98 ADMINISTRAŢIA 13/71

Biblioteca Universităţii Iaşi

Ziarul UNIVERSUL Gratuit Onor Biblioteca Centrală Iaşi gr.—38

Coroana, armata, oamenii de stat

In zilele când se afirmă cu atâta strălucire triumful românismului, datori suntem să ne îndreptăm gândul la aceia cari au făcut cu putinţă această apoteoză, prin minţile, prin inimile, prin braţele lor.

Cei trei factori, cari au avut în mână soarta neamului în cele mai grele ceasuri ale lui şi în cele mai furtunoase vremuri ale omenirei intregi, şi-au făcut datoria.

Istoria o va recunoaşte şi îi va slăvi.

Coroana a ştiut să se identifice cu naţiunea, să fie un singur suflet şi un singur gând cu ea. Nimeni dintre români n'a jertfit mai mult decât dinastia in clipa când România a intrat în război. Impărtăşind suferinţele zilelor grele cu armata şi cu poporul, Coroana are dreptul să se bucure astăzi de isbânda în care are o parte atât de însemnată.

Armata s'a purtat cu acel avânt în luptă şi cu acea rezistenţă în faţa încercărilor soartei, cari constituesc însuşirile admirabile ale soldatului român, oţelite de-a lungul veacurilor şi glorios afirmate şi de astă dată, alături sau in contra celor mai puternice armate din lume.

Vecinică recunoştinţă se cuvine ostaşilor cari au trăit ca să-şi vadă opera şi veneraţie nemărginită memoriei eroilor cari au udat cu sângele lor generos pământul strămoşesc şi au înscris în istoria universală una din cele mai sublime epopei din câte s'au pomenit.

Conducătorii ţării au fost la înălţimea uriaşei lor sarcini în ceasul hotărîtor. Multe vor fi fost greşelile oamenilor politici, — greşala e legată de om — dar nu se poate tăgădui că cea mai mare parte dintre sfătuitorii Coroanei, şi din îndrumătorii poporului, in guverne sau în afară de guverne, au ştiut să desprindă din negura lăsată asupra omenirei adevărata cale mântuitoare spre îndeplinirea destinului neamului românesc. Lor se datoreşte că în Consiliul de Coroană din 1914 România a rămas neutră, în aşteptare să intre în acţiune alături de Aliaţi. De sigur că întâia mare victorie în lupta pentru realizarea aspiraţiunilor naţionale a fost aceea din care a eşit invinsă ideea fatală d'a intra în război cot la cot cu asupritorii atâtor milioane de români şi cu teutonii porniţi pe aservirea omenirei.

Din acel moment partida era câştigată; rămâneau numai să se îndeplinească formele, să se facă sacrificiile de cari au fost întotdeauna legate isbânzile românismului până la înfăptuirea întregirei lui.

Printre oamenii pe cari viitorul îi va aşeza in prima linie a acestui trecut glorios, vor lua loc:

Take Ionescu, cel mai strălucit interpret al instinctului naţional, cel care, după realizarea operii, a ştiut prin închegarea Micii Antante s'o asigure pentru totdeauna; Nicolae Filipescu, patriotul însufleţit de idealul naţional şi luptător neînduplecat pentru înlăturarea oricărei piedici din drumul lui; Delavrancea, admirabil purtător de cuvânt al masselor, cari îşi simţeau chemarea spre apoteoza de astăzi; Istrati şi Xenopol, cari au luptat cu atâta căldură pentru unitatea naţională; Iancu Lahovari şi Emil Costinescu, cari au susţinut cu minte ageră în Consiliul de Coroană din 1914 interesul suprem al României d'a nu merge cu puterile centrale: Nicolae Iorga, reprezentantul elocinte al culturei româneşti in campania naţională pentru întrunirea tuturor românilor intr'o singură ţară, mare şi tare; Ion I. C. Brătianu, care a prezidat guvernul în timpul marilor evenimente şi toţi ceilalţi cari au contribuit, cu sfatul sau cu fapta, în măsură mai mare sau mai mică, la alegerea drumului celui bun, la împiedicarea greşelilor fatale în cari s'au rostogolit alte naţiuni, la săvârşirea acţiunilor fericite, de unde purcede strălucirea de care ne bucurăm astăzi.

Judecata contimporanilor nu se poate scutura totdeauna de subiectivitatea luptelor şi pasiunilor şi n'are perspectiva ce face pe urmaşi să cântărească mai drept oamenii şi evenimentele. Cel puţin la zile mari se cuvine să încercăm a da fiecăruia ce e al său şi a arăta astfel că recunoştinţa nu lipseşte unui neam înzestrat cu atâtea însuşiri.

Slăvirea Soldatului dela Mărăşeşti la Sătmar

Din iniţiativa d-lui general Andreiu Butunoiu, prin reprezentaţii teatrale, vânzări de cărţi poştale ilustrate şi subscripţie publică, s'a adunat un fond din care s'a făcut o frumoasă statue înfăţişând soldatul dela Mărăşeşt, pornind la atac.

E turnat din bronz după modelul făcut de sculptorul Tudor din Bucureşi.

Zilele acestea fiind terminat, a fost aşezat în centru, pe piaţa ce se formează din intretăierea străzilor, în faţa primăriei.

Monumentul va fi desvelit la 12 Noembrie sau 1 Decembrie, odată cu comemorarea unirii Ardealului, când e cea mai mare sărbătoare naţională a Ardealului.

Va fi invitat şi A. S. R. Principele Carol, câţiva din miniştri, presa din Regat şi Ardeal, etc.

Desţelinirea Saharei

Revista „Umschau" spune că guvernul francez este hotărît să prefacă deşertul dintre Tombuktu şi Bamaxo. S'a acordat 250 milioane pentru întâia încercare; în caz de reuşită, se va continua într'o măsură mai mare.

MOZAICURI

MONŞTRI AERIENI. — Revista germană *Schiffbau* arată soarta celor 99 de zeppeline utilizate de Germania pe timpul războiului. 43 au fost doborite de aliaţi; 3 au fost distruse în hangarele lor de bombardamentul avioanelor; 20 au pierit din diferite cauze nemilitare: incendii, aterisaje sau porniri nenorocite, explosii, etc.; 19 au fost dezarmate pentru diverse motive; 7 au fost distruse voluntar după armistiţiu şi 7 au fost predate aliaţilor în virtutea tratatelor. Statistica aceasta dovedeşte că sunt preferabile aeroplanele mult mai puţin fragile şi mai puţin vulnerabile.

MEDIC ŞI CIZMAR. — Un medic scrie prietenului său:

„Casa de ajutor a breslei cizmarilor mi-a plătit ieri tratamentul cizmarului M. S.; şease consultaţiuni cu ascultaţiuni, pansamente etc. a 20 lei =120 lei.

Azi cizmarul mi-a adus o pereche de ghete = 1000 lei.

PREŢUL CĂRŢILOR RUSEŞTI. — Iată câteva date interesante asupra preţurilor de acum ale cărţilor ruseşti:

„Un număr din „Letopis domă literatorov" din Petersburg costă 30.000 ruble, poesiile lui A Block 60.000 ruble, tot atât „Istoria timpului meu" de Korolenko. Pentru „Manualul de logică" a lui Loski se cer 90.000 ruble; pentru ediţia ilustrată din „Cavalerul sgârcit" de Sobaşenski 40.000 ruble.

Incoronarea dela Alba-Iulia

MM. LL. Regele şi Regina sub baldachin

Oraşul Giurgiu decorat cu „Crucea de război" franceză

— MAREŞALUL FOCH LA GIURGIU —

Mareşalul Foch pleacă azi la Giurgiu spre a preda oraşului „Crucea de războiu" franceză.

Decorarea Giurgiului cu „Crucea de războiu" este omagiul binemeritat adus de nobila Franţă acestui oraş, care a suferit cumplite devastări în timpul războiului 1916—1918 din partea duşmanilor coalizaţi.

MAREŞALUL FOCH

Pregătiri pentru primirea mareşalului Foch

Giurgiu, 17. — In vederea sosiri în localitate a mareşalului Foch şi generalului Berthelot, oraşul a fost frumos pavoazat.

Inalţii oaspeţi vor inaugura şi monumentul ridicat în onoarea trupelor franceze cari au intrat în ţară în 1918.

Oaspeţii vor fi însoţiţi de d-nii prim ministru I. Brătianu şi gen. Mărdărescu, ministru de război.

Politica Iugoslaviei în chestia Orientului

Apărarea Greciei.— Atitudinea guvernului iugoslav.— Frontiera bulgaro turcă

Cu toate hotărîrile luate de Aliaţi în ce priveşte chestiunea Orientului, în ultimul moment o parte din presa din Belgrad, în special „Beogradski Dnevnik" ia apărarea Greciei şi face apel ca să nu se îngăduie întoarcerea turcilor în Europa. Acest ziar, între altele, spune că în Tracia pe care o pretind turcii, sunt mult mai puţine elemente turceşti decât greceşti şi armene.

Turcii—spune ziarul— n'au drepturi asupra Traciei, şi nu trebuie să le fie cedată pentru singurul cuvânt că strâng prea de aproape Englitera la Constantinopol. „Dnevnik" atacă guvernul din Belgrad de a fi adoptat sub influenţa Parisului o atitudine pasivă în chestia Orientului, care după acest ziar, este o chestiune vitală pentru Iugoslavia.

Ziarul crede că toate statele balcanice cari sunt ameninţate de această întoarcere a turcilor în Europa, ar trebui să intervină milităreşte în favoarea dreptelor interese greceşti, ceea ce ar echivala cu apărarea propriilor lor interese.

Cât despre Iugoslavia ea însăşi, un contact teritorial bulgaro-turc — spune acelaş ziar — ar creia în Iugoslavia un spirit de iredentism şi acelaş pericol care ameninţa Serbia pe vremea monarhiei austro-ungare.

Totuşi, cu toate că temerile ziarului acestuia pot până la un oarecare punct să fie justificate — ţinând seamă de numărul considerabil de musulmani din Iugoslavia — apelul ziarului nu este decât o voce pierdută în deşert. Guvernul din Belgrad îşi urmează de aceia, atitudinea sa pacifică adoptată din primele zile ale conflictului oriental. Astfel se explică de ce a desminţit el acum câteva zile ştirea răspândită de unele ziare pretinzând că însărcinatul de afaceri al Greciei la Belgrad ar fi cerut ministrului de externe Ninčići concursul militar al Iugoslaviei în cazul când Grecia s'ar vedea nevoită să continue lupta contra turcilor. Pe de altă parte, cercurile oficioase au declarat în diferite rânduri că Iugoslavia, urmând politica ei tradiţională de sinceritate, n'a gândit nici odată să profite de reaua situaţie a vecinei sale Grecia, spre a trage de aci foloase.

De altfel dacă cererea bulgară pentru autonomia Traciei nu intervine ca să agraveze situaţia, totul face să se creadă că chestiunea Orientului se apropie de sfârşitul ei, fără să aducă perturbaţiuni consecvente pentru Balcani, cel puţin de moment.

Ceea ce se poate afirma cu certitudine, este că Iugoslavia, ca răsplată a atitudinei ei rezervate de până acum, va desfăşura la viitoarea conferinţă a păcii o acţiune diplomatică conformă intereselor amicilor şi aliaţilor ei membrii ai Micei Inţelegeri.

Desgroparea unui vechiu teatru roman

Ultimele săpături lângă Civita Lavinia, vechiul Lanuvium al romanilor, au scos la lumină resturile unui teatru roman, care are una din cele mai mari arene ce s'au desgropat până acum. Diametrul de 1800 de picioare este numai cu câteva picioare mai mic decât acela al teatrului din Pompei.

Lanuvium era unul din cele mai vechi oraşe latine şi legenda spune că Enea, fugind din Grecia şi debarcând in Italia şi-a ancorat corabia legându-o de nişte inele din zidul cetăţii Lanuvium. Antonin Piu, Marc Aurel şi împăratul Comod au trăit aci mai mult timp.

Citiţi în pag. III-a: Serbările încoronării, ziua III-a, Suveranii în mijlocul primarilor

Citiţi la Ultima oră: Catastrofa de tren de pe linia Constanţa numele morţilor şi răniţilor

Victimele ciocnirei dela Adjud

FILME

In 1906, la Arenele Romane de la Expoziţie, se juca poemul eroic: „Povestea Neamului", de Vasile Leonescu şi Duţescu—Duţu.

In vasta arenă, în faţa unui public totdeauna entuziasmat defilau rând pe rând în lumina puternică a reflectoarelor, toate figurile mari ale neamului nostru, începând cu Traian şi Decebal.

Figuranţii erau recrutaţi de unde se putea.

Astfel Traian era calfă de bărbier de lângă hala Traian, Vlad Ţepeş era un zarzavagiu din piaţa Mare, Mihai Viteazul, care intra în arenă în galopul calului învârtind buzduganul era în timpul zilei...... vizitiu la o căruţă cu apă gazoasă dela Fabricele Unite şi în sfârşit Doamna Stanca, după care ofta galeria, era... lucrătoare la Regia Statului.

Toată mulţimea aceasta era condusă de mâna energică a regizorului care după câteva repetiţii făcuse adevărate minuni. Reprezentaţiile se desfăşurau liniştite, fără incidente.

Figuranţii se îmbrăcau devalma în câteva săli din subsolul scenei şi era nostim să-i vezi schimbând haimele jerpelite cu câte o mantie de mătase cu zale strălucitoare.

Fiind numeroşi, nu prea se cunoşteau între ei; se ştiau cel mult aceia cari făceau parte dintr'un acelaş cortegiu din aceeaşi epocă.

Intr'o seară, după ce reprezintaţia luase sfârşit şi figuranţii îşi reluau poate plini de melancolie, haimele din timpul zilei, subcomisarul de serviciu al expoziţiei se pomeneşte cu unul din figuranţi cu părul vâlvoi, plângând cu suspine.

— Să trăiţi, Domnule Comisar, mi-a furat portofelul. —

— Când?

— Ia, în timpul piesei. L-am uitat în buzunarul pantalonilor. Când m-am îmbrăcat, i-al de unde nu e.

— Cine crezi că ţi l-a furat?

Aci figurantul face o pauză. Increţeşte fruntea ca să-şi culeagă amintirile şi răspunde:

— Păi eu zic că ori... Radu dela Afumaţi, ori Vlad Ţepeş că ei.. se îmbracă lângă mine!

Tot aşa într'o seară când clopoţelul regizorului sunase a treia oară începerea reprezentaţiei, şi aplauzele puternice din arene arătau nerăbdarea publicului, ajutorul de regizor pătrunde ca o furtună în odaia unde se adunau ei şi adresându-se regizorului:

— Staţi! Nu începeţi! Lipsesc Traian şi Vasile Lupu!".

Regizorul îngălbeneşte şi întreabă cu glasul stins:

— Au venit astăseară?

— Au venit, s'au îmbrăcat şi...

— Şi?....

— Au luat-o pe Doamna Stanca şi s'au dus la o mustărie în dosul expoziţiei.

Regizorul a trântit clopoţelul pe masă, a luat-o la fugă şi cu adevărat, la o mustărie învelită cu stuf, în dosul Expoziţiei, lângă fabrica Wolff, i-a găsit pe Traian, pe Vasile Lupu şi pe Doamna Stanca, stând la masă, mâncând pastramă şi bând must cu coiful de tinichea al lui Traian.

In altă seară, pe când toţi alergau să găsească pe Ştefan cel Mare şi pe Mihai-Viteazul, căci le venea rândul să se producă, de-abia au dat peste ei, într'un boschet din dreapta Arenelor Romane, tărnuindu-se fiindcă unul spunea că la înşelat celalt la rişcă, jucând cu un ban cu două pajure.

Don José

Cronica externă

17 Octombrie

Guvernul athenian a dat ordin armatei din Tracia să evacueze această provincie, conform condiţiilor armistiţiului.

Din Constantinopol se anunţă Atenei că trupele kemaliste au ars localitatea Chili de pe coasta Mărei Negre, situată în zona neutră; iar alte bande turceşti au jefuit localitatea Davidja din zona neutră a Bosforului.

Presa din Belgrad invită guvernul să desfăşoare o activitate pozitivă în chestiile orientale, deoarece Iugoslavia are interesul să apere Grecia şi să se opună la crearea unei frontiere comune bulgaro-turceşti.

Guvernul iugoslav e dispus ca la conferinţa păcei să apere cu energie interesele ţării, în acord cu interesele Micei Inteleperi.

D. Franklin Bouillon a declarat ziariştilor francezi că oprirea trupelor kemaliste de a continua ostilităţile în Europa, a dovedit inţelepciunea lui Mustafa Kemal, care a vroit să dovedească voinţa lui de pace şi recunoştinţa pentru concesiunile făcute Turciei, graţie intervenţiunei şi acţiunei diplomatice a Franţei.

Discursul ţinut de d. Lloyd George la Manchester a nemulţumit aproape toată presa britanică.

In deosebi, ziarele liberale critică cu severitate declaraţiile făcute de primul-ministru în chestiile externe.

Iarăşi se anunţă moartea lui Enver paşa.

De Sâmbătă au început negocieri la Varşovia în vederea încheerei tratatului de comerţ polono-cehoslovac.

Guvernul grec, cu toate că a primit convenţia încheiată la Mudania, nu va recunoaşte drepturile Turciei asupra Traciei orientale.

Presa italiană anunţă apropiata demisie a guvernului Facta.

La Berlin au fost sângeroase ciocniri între naţionalişti şi comunişti.

La încoronarea din Alba-Iulia

de N. Iorga

Pe lângă sfintele coroane
Cu rugăciuni de arhierei
Se coborîr' asupra Ei
Şi-asupra Lui şi-alte două

— Şi nu era niciuna nouă —:
Coroana facerii de bine,
Coroana 'nfrângerii de sine
In marile ceasuri duşmane.

In ceruri s'auzia un cor
De glasuri fără de ţărînă:
Al celor cari mână 'n mână
Au sprijinit acest popor

Şi în cântarea de eroi
Şi de martiri pentru pământ
Se desluşia un „Vrednici sânt
De jertfa ce-am făcut-o noi".

Manifestaţia primarilor în faţa „Universului"

— Cuvântarea directorului nostru —

Numerosul grup al primarilor din judeţul Timeş-Torontal, cu muzica oraşului şi cu steaguri, au făcut eri, către amiază, o manifestaţie de simpatie în faţa palatului „Universului". Primarii împreună cu soţiile lor, au aclamat presa şi ziarul nostru, izbucnind în urale nesfârşite la apariţia în balcon a directorului nostru, care era înconjurat de personalul redacţional şi administrativ.

Muzica oraşului Timişoara a intonat diferite marşuri şi imnuri naţionale.

Directorul nostru, d. Stelian Popescu, fost ministru, a ţinut o scurtă alocuţiune, exprimând mulţumiri manifestanţilor cari erau conduşi de d. Gheorghe C. Biráescu, consilier comunal al Timişoarei.

Directorul nostru şi-a arătat satisfacţia ce simte văzând în număr atât de mare, pe gospodarii cei mai de seamă ai judeţului Timiş-Torontal, pentru alipirea căruia la patria-mumă ziarul nostru a luptat fără preget.

D. Stelian Popescu a adăugat că de astăzi înainte o legătură şi mai puternică s'a stabilit între ziarul nostru şi cetăţenii din judeţul Timeş-Torontal, ale cărui interese gospodăreşti şi de propăşire le va apăra nestrămutat şi hotărît.

Primarii au aclamat din nou ziarul şi pe directorul nostru şi, în acordurile muzicei timişorene, au plecat mai departe să viziteze oraşul.

Un redactor al nostru a vizitat în urmă pe d. Biráescu, care i-a arătat costumele naţionale cu care primarii şi soţiile lor ar fi defilat cu prilejul solemnităţii din Capitală, dacă ploaia n'ar fi fost o piedică la aceasta.

Costumele bănăţene au fost mult admirate pentru bogăţia şi estetica motivelor româneşti ce le împodobeau.

In curând va apare ALMANAHUL ZIARULUI „UNIVERSUL" PE ANUL 1923